

Када је постало извесно да једнострано наметнуте економске и политичке санкције дају одређене резултате, ударајући све озбиљније по иранској економији и стандарду просечног Иранца, порасле су наде многима (Вашингтону и Бриселу понајвише) да ће се режим у Техерану сам урушити и без употребе оружја. САД и ЕУ, заједно са Израелом и земљама Заливског већа сарадње пажљиво прате развој ситуације у Ирану, истовремено настојећи да слома Башара ел-Асада у Сирији и демонтирају иранску политичко-безбедносну мрежу у региону. Како би покрили све опције, Пентагон у сарадњи са НАТО савезницима наставља да концентрише велике војне ефективе у Персијском заливу и око њега. Све је то реалност која не звучи нимало оптимистично за Исламску Републику Иран. Какве су шансе иранске политичке елите да одбрани Иран од насртаја споља, а да притом не изгубе власт у Техерану? Одговор је веома комплексан и зависи од више фактора.

Економија

Вашингтон и Брисел су једностраним санкцијама према Техерану и снажним политичким притисцима на све компаније и државе које послују са Ираном да обуставе сваку врсту економске сарадње успели да нанесу озбиљну штету иранској економији. Главни удар санкција се односи на извоз нафте и гаса из Ирана, који је последњих месеци значајно смањен, чиме је смањен и прилив средстава у буџет ове исламске републике. Такође, блокирани су сви рачуни Техерана до којих су западне силе успеле да дођу. Да ствар буде још гора, хиперинфлација је почела да изједа здрави део иранске економије, а

самим тим и стандард становништва. Техеран се одупире колико може и то му делимично и успева. Успели су да пребаце десетине милијарди долара „на сигурно“, а билатералним договорима са неким државама, пре свега Кином и Индијом, делимично и да осигурају несметан извоз нафте и гаса. Међутим, велико је питање колико дуго могу да издрже, с обзиром на ипак значајно смањене приходе од нафте и гаса и повећане расходе како за потребе сопствене одбране, тако и за Асада у Сирији и Хезболах у Либану. Процена економских експерата са Запада је да Иран може овако да издржи највише две до три године. С обзиром на резултате деловања тих истих експерата у САД и ЕУ, сумња у исправност њихових процена је потпуно оправдана, а са друге стране, заиста је тешко поверовати да би Израел могао толико дуго да чека, а да у међувремену ништа не предузме.

Економска ситуација значајно утиче и на унутарполитичка дешавања у Ирану. Упркос све већем броју незадовољних Иранаца, којем нису кумовале само једностране санкције, већ и лоше руковођење иранском привредом током протеклих година, тешко је очекивати репризу „зелене револуције“ из 2009. године, бар за извесно време. Подршка терористичким групама Џундала (енг: Jundallah) и Муџахедин Халк, неће помоћи ни Израелу ни САД да значајније дестабилизују прилике у Ирану. Упркос одређеним престојавањима и комешању унутар владајућих структура у Техерану, позиција ајатолаха Али Хамнеија је и даље чврста, а уколико таква и остане, садашња политика Исламске Републике Иран се неће значајније мењати.

Блиски исток

Сукоби у Сирији и константни покушаји споља да се uklони сиријски председник Башар ел-Асад задају највећу главобољу званичном Техерану. Саудијска Арабија и Катар су директно заинтересовани за Асадово рушење са власти, троше се велике количине новца, а ангажовани су и читави безбедносни апарати и медији свих држава региона које су под утицајем званичног Ријада. Ту је и Турска, коју НАТО савезници све више увлаче у сиријски хаос и коју Вашингтон и не пита много, без обзира на регионалне амбиције званичне Анкаре. И у стратешки важном Либану, сиријска криза је озбиљно

довела у питање крхку, тешком муком створену стабилност. Израел се јавно држи на дистанци, али је тешко очекивати то исто и од Мосада. Борба за утицај над подељеним Ираком и даље траје. Иако је ирачка влада већински шиитска, север Ирака контролишу сунитска племена и курдска мањина. Нестабилну ситуацију у Ираку додатно усложњава уплитање Саудијске Арабије, Катара, САД, али и Турске, тако да Иран мора опрезно да наступа.

Са друге стране, односи Техерана и нове исламске власти у Египту су много бољи него раније. Иран и Египат су у систему топло-хладно. Наиме, по прихватању функције председника Египта, г. Мурси је отпутовао (не без разлога) прво у Пекинг, а потом у Техеран. Упркос топлој добродошници у Техерану и све бољим међусобним односима, камен спотицања даљем приближавању Каира и Техерана је управо Сирија, односно египатска подршка смени власти у Дамаску и иранска грчевита борба за опстанак исте. Покушаји Ирана да заједно са Египтом нађе компромисно решење сиријске кризе и стабилизује стање у том делу Блиског истока, а самим тим оствари услове за стварање осовине Техеран-Каиро, наилазе на снажан отпор држава Заливског већа сарадње, Израела и држава чланица НАТО. Да би се спречио такав развој догађаја и стварање једне такве исламске, сунитско-шиитске осовине Каиро-Техеран, подгревају се сукоби између сунита и шиита у Сирији, Либану и Ираку. То је и главни разлог реактивирања и давања великог простора организацијама као што је Ал-Каида.

Велике светске силе и Израел

